

DATUM	11-10-2022
AAN	Commissie Milieu en Mobiliteit
VAN	Gedeputeerde Huib van Essen
ONDERWERP	Memo toezegging definitie en voorbeelden lokaal eigendom

Inleiding

Tijdens behandeling van het Statenvoorstel Tussenbalans in Provinciale Staten was er veel aandacht voor lokaal eigendom en is gevraagd naar definities en voorbeelden. In deze memo wordt informatie hierover gedeeld, zoals ik heb toegezegd tijdens de vergadering.

De informatie is gebaseerd op stukken van het Nationaal Programma RES, het Klimaatakkoord en RVO. Deze bronnen zijn toegevoegd indien meer achtergrondinformatie gewenst is. Tijdens behandeling van het Statenvoorstel Tussenbalans in Provinciale Staten zijn er ook een amendement en twee moties aangenomen over dit onderwerp. Deze worden nu opgepakt en afgedaan bij het startgesprek. Tijdens de voortgangsrapportage in Q1 2023 wordt u geïnformeerd over de voortgang hiervan.

Definitie lokaal eigendom

In het [Werkblad Lokaal Eigendom](#) geeft het Nationaal Programma RES de volgende definitie: *'Lokaal eigendom betekent dat inwoners en ondernemers collectief (gedeeltelijk) eigenaar zijn van de installatie van een wind- of zonnepark, meestal in de vorm van een energie-, wijk- of dorpscoöperatie, en zeggenschap hebben over (de ontwikkeling van) het project, inclusief (een deel van) de opbrengsten. Eigenaarschap houdt dus ook in dat het burgercollectief een financieel risico loopt.'* (Nationaal Programma RES, 2021).

De invulling van lokaal eigendom kan echter per RES-regio verschillen. Het Nationaal Programma RES zegt hierover: *'Het is aan elke RES-regio om binnen de kaders van deze algemene definitie het begrip lokaal eigendom regionaal en/of lokaal verder in te kleuren en te verdiepen.'*

In de [Participatiemonitor 2021](#) van RVO wordt de definitie van lokaal eigendom nog iets verder aangescherpt: *De Participatiemonitor doelt met de term 'eigendom' op juridisch en economisch eigendom, het juridisch (mede-) bezitten van een energieproject.*

Verder wordt voor de definitie van wat de lokale omgeving is het volgende gesteld: *Er is geen landelijke standaard afgesproken in het Klimaatakkoord over wat tot de lokale omgeving van een project gerekend wordt. In de praktijk werken ontwikkelaars vaak met kringen bewoners of bedrijven die op een bepaalde afstand van het project wonen of werken (gebiedscirkels, van direct en indirect omwonenden), waarbij dat gebied meerdere gemeentegrenzen kan omvatten.*

De participatiemonitor onderscheidt verschillende typen eigendom: drie typen lokaal eigendom en niet-lokaal eigendom:

1. Bewonerscollectieven en lokale partners: eigendom van een collectief samenwerkingsverband van bewoners, lokale ondernemers, agrariërs of andere lokale partners in de omgeving van het project. Uitgangspunt is dat iedereen uit de lokale omgeving, inclusief de omwonenden de kans moet hebben gehad om deel te nemen in het project.
2. Publiek: eigendom van gemeenten, waterschappen, drinkwaterbedrijven, e.d. Dit omvat ook eigendom van bedrijven met 100% publieke aandeelhouders.
3. Lokale bedrijven: eigendom van lokale ondernemers, agrariërs, maatschappelijke instellingen met een lokale vestiging (vaak op eigen terrein).
4. Geen lokaal eigendom: eigendom van een partij die niet in de omgeving van het project is gevestigd. Vaak is dit een projectontwikkelaar, maar het kan ook een investeringsfonds, vastgoedbedrijf of ander bedrijf zijn.

In de meeste gevallen richten de inspanningen van gemeenten zich op het realiseren van lokaal eigendom volgens het eerste type, namelijk van bewonerscollectieven en lokale partners. In de uitwerking van het aangenomen amendement en de twee moties zal dit type lokaal eigendom ook het uitgangspunt zijn. Ook wordt er in het kader van het onderzoek naar aanleiding van het initiatiefvoorstel versnelling energietransitie van de VVD gekeken naar de mogelijkheden voor het tweede type (publiek eigendom).

Vormen en voorbeelden van financiële participatie

Naast lokaal eigendom (mede-eigenaarschap) zijn er ook andere manieren om financieel te participeren in wind- en zonne-energieprojecten. In de participatiewaaijer, opgesteld in het kader van het Klimaatakkoord, staan de vier verschillende manieren van financiële participatie omschreven: [Participatiewaaijer](#) | [Publicatie](#) | [Klimaatakkoord](#). Deze vier manieren staan hieronder omschreven en per optie is kort een voorbeeld uitgewerkt ter illustratie. In veel gevallen heeft het de voorkeur om een mix van deze verschillende vormen van financiële participatie te realiseren. De provincie Utrecht ondersteunt daarom gemeenten en energiecoöperaties bij de uitwerking hiervan in beleid en projecten via o.a. de inzet van experts, het opleiden van projectleiders en cofinanciering voor participatietrajecten.

Mede-eigenaarschap

Betuwewind is een voorbeeld van mede-eigenaarschap met verschillende projecten zoals Windpark Deil en Windpark Avri. Inwoners uit de regio kunnen lid worden van Burgerwindcoöperatie West-Betuwe. Leden van deze coöperatie hebben samen geïnvesteerd in de realisatie van zeven windmolens. Hierdoor zijn de inwoners mede-eigenaar geworden van het windpark. Mede-eigenaarschap betekent dat inwoners mogen meebeslissen in de ontwikkeling van Betuwewind en inspraak hebben in de projecten van Betuwewind. Bovendien profiteren leden van de coöperatie op financieel gebied door een rendement op hun investering, maar ook breder in de omgeving via bijvoorbeeld projecten voor lage inkomens, voedselbossen en laadpleinen.

Voorbeelden van mede-eigenaarschap in onze provincie zijn verschillende projecten in ontwikkeling zoals Energielandschap Rijnenburg (Rijne Energie, Energie-U), twee zonnevelden in Schalkwijk (Opgewekt Houten en coöperatie Duurzaam Eiland) of een zonneveld in Bunnik (Energiecoöperatie Bunnik).

Financiële deelneming

Bij zonneparken bij Wijk bij Duurstede kunnen omwonenden investeren via de EigenWijkse Energie Coöperatie (EWEC). Investeren kan vanaf 500 euro en gedurende 15 jaar zal dit worden afgelost met een rente van gemiddeld 4%. Voor omwonenden die geen grote bedragen kunnen missen is er ook het gebiedsfonds (zie paragraaf over omgevingsfonds), wat zich zal inzetten om de lokale omgeving te beheren en te verduurzamen.

Omgevingsfonds

Het DuurzaamheidsFonds in Houten is opgericht met het idee om lokale duurzame initiatieven te stimuleren. Dit kan door middel van financiële bijdragen, maar ook door middel van kennis en een groot netwerk. Het DuurzaamheidsFonds wordt gefinancierd door een deel van de opbrengsten van de opwek van duurzame energie zoals het huidige windpark Houten, die worden geherinvesteerd in duurzame initiatieven in de omgeving van Houten.

Het lokale Ruimtelijk Kwaliteitsfonds in Vijfheerenlanden is bij de realisatie van het windpark te Vianen ingesteld om de directe landelijke omgeving van Windpark Autena een kwaliteitsimpuls te geven. De klankbordgroep (gemeente, Eneco en omwonenden) draagt projecten aan voor de besteding van de bijdrage uit het windpark. De projecten die de klankbordgroep mag aandragen sluiten aan bij de Landschapsvisie van de gemeente.

Omwonendenregeling

Bij Windpark Goyerbrug ontvangen omwonenden een korting op hun energieprijzen afhankelijk van hoe dicht bij het windpark ze wonen:

- Bij een afstand van minder van 500 tot het windpark geldt een korting van 100%.
- Bij een afstand van 500 tot 750 meter tot het windpark geldt een korting van 75%.
- Bij een afstand van 750 tot 1.000 meter tot het windpark geldt een korting van 50%.
- Bij een afstand van 1.000 tot 1.500 meter tot het windpark geldt een korting van 25%.

Op deze manier profiteren omwonenden mee van de productie van het windpark.

